

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 94

van **KRISTOF SLAGMULDER**

datum: 6 november 2023

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Graduaatsopleidingen - Sterk stijgende studentenaantallen

De Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) maakte recent in zijn oktobertelling weer bekend hoeveel studenten zich hebben ingeschreven voor een opleiding aan een van de 13 Vlaamse hogescholen. Dit academiejaar schreven 148.349 studenten zich in, een stijging van meer dan 3,5% tegenover vorig academiejaar. De stijging van het aantal inschrijvingen aan de hogescholen dit jaar, maar ook de afgelopen jaren, heeft vooral ook te maken met de graduaatsopleidingen, die sedert het academiejaar 2019-2020 volledig zijn ingekanteld in de hogescholen. Zo is er dit jaar een opvallende groei van 11% in de graduaatsopleidingen naar 22.569 studenten; ter vergelijking: in de professionele bacheloropleidingen is er 'slechts' een toename van 2,45%. Dat betekent quasi een verdubbeling van het aantal graduaatsstudenten sinds 2019. Het aandeel graduaatsstudenten onder de totale hogeschoolpopulatie is dan ook gestegen naar 15%. Goed nieuws, vindt de VLHORA, omdat dit het hoger onderwijs toegankelijker maakt. Deze stijging bewijst volgens de VLHORA dat de verdere democratisering van het hoger onderwijs naar nieuwe doelgroepen effectief werkt. Graduaatsopleidingen worden steeds populairder, en werkgevers hebben er ook steeds meer vraag naar.

Toch zijn er zorgen over het financieringssysteem aangezien er amper extra financiering tegenover die stijgende studentenaantallen staat. In een eerdere vraag om uitleg van 11 mei 2023 schetste ik AL de financiële hinderpalen waarmee de graduaatsopleidingen kampen. Graduaatsopleidingen worden slechter gefinancierd omdat ze nu ook onderhevig zijn aan het aftoppingsmechanisme van 2%. Daarbij heeft de Vlaamse Regering ook bepaalde afspraken rond het aftoppingsmechanisme niet nagekomen. Verder volgt de index de groei van die opleidingen niet mee. Vandaag financieren de hogescholen daarom dus een groot deel van die graduaatsopleidingen met geld dat eigenlijk voor de professionele bacheloropleidingen bestemd is. Deze situatie valt dan ook niet te rijmen met de hoge verwachtingen die het beleid heeft ten aanzien van de graduaatsopleidingen. Er wordt immers verwacht dat ze inspelen op de noden van de arbeidsmarkt en kansen geven aan jonge mensen die anders niet of moeilijker de weg naar het hoger onderwijs zouden vinden.

Secretaris-generaal van de VLHORA Eric Vermeylen spreekt van een onhoudbare situatie met grote gevolgen en hoopt dat hogescholen hun opleidingsportfolio niet moeten afbouwen, omdat de financiering niet volgt. Dat is een reëel risico dat volgens Vermeylen in sommige hogescholen zelfs al gebeurt. Vanuit verschillende hogescholen klinkt het inderdaad dat ze bepaalde opleidingen zouden moeten stoppen omdat die eigenlijk onbetaalbaar worden. Op die manier kunnen graduaatsopleidingen moeilijk blijven voldoen aan het creëren van maatschappelijke meerwaarde.

1. Hoe evalueert de minister de sterk stijgende studentenaantallen in de graduaatsopleidingen en de nieuwe grieven omtrent hun beperkte financiering?
2. De hogescholen stelden eerder al verschillende malen dat ze nood hebben aan een structurele investering maar vooral ook aan een duidelijk toekomstperspectief omtrent de financiering en de beleidsverwachtingen.

Heeft de minister sedert de vorige bespreking van deze kwestie in de commissie van 11 mei nog overleg gepleegd met de VLHORA en/of meer concreet vertegenwoordigers van die graduaatsopleidingen over de financiering en de toekomstvisie op langere termijn op die opleidingen?

3. De Vlaamse Regering kondigde in de schoot van de Septemberverklaring een extra investering in het hoger onderwijs aan waarvan 8 miljoen naar de hogescholen zou gaan (los van de lerarenopleidingen).

Heeft de minister er al zicht op hoe dat budget gependend zal worden? Zal (een aanzienlijk deel van) het budget geïnvesteerd worden in de bestaande graduaatsopleidingen?

4. Tijdens de vorige bespreking haalde de minister aan dat de graduaatsopleidingen die daarvoor nog hbo's waren met de inkanteling in de hogescholen ook de financieringsmechanismen van andere opleidingen aan de hogescholen volgen. Zodoende is men van een open-endfinanciering naar een enveloppefinanciering gegaan (met overgangperiode die wel door de regering is ingekort vanwege besparingen) en daar hoort nu eenmaal een aftoppingsmechanisme van 2% bij.

Maar zeker gezien de huidige nijpende situatie door: a. de enorme stijging van de afgelopen jaren en nu ook weer dit jaar - het zal wat verschillen van hogeschool tot hogeschool, maar een algemene stijging met 11% betekent geaggregeerd bekeken dat 9 procentpunten van die stijging studenten zijn waar men amper financiering voor krijgt - en b. het specifieke doelpubliek van die graduaatsopleidingen dat diverser is qua vooropleiding en gemiddeld meer zorg- en studienoden en dus dito begeleiding nodig heeft dan in andere opleidingen, is de vraag in hoeverre het aanhouden van die aftopping op 2% wel houdbaar blijft? Hoe staat de minister daar tegenover?

5. Welke eventuele andere maatregelen neemt de minister om ervoor te zorgen dat de graduaatsopleidingen effectief structureel en voldoende worden ondersteund om hun aanbod rijk en kwaliteitsvol te houden?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 94 van 6 november 2023

van **KROSTOF SLAGMULDER**

1-2+4-5. De hogescholen hebben jarenlang gelobbyd om deze opleidingen te laten inkantelen in de hogescholen. Op het ogenblik dat de graduaatsopleidingen inkantelden in de hogescholen kenden de hogescholen de financiering die de cvo's voor deze cursisten ontvingen. Zij wisten dat er bij de cvo's geen sprake was van open endfinanciering, maar dat de groei werd afgetopt op 0,8%.

De Vlaamse Regering besloot om een ongezien en tijdelijk gunstregime aan de hogescholen toe te kennen:

1. de hogescholen kregen onmiddellijk bij de inkanteling de volledige financiering overgedragen uit de cvo's;
2. er werden bijkomende investeringsmiddelen voorzien voor de hogescholen;
3. de hogescholen kregen een aantal jaar open end financiering. De hogescholen wisten dat deze opleidingen tijdens de huidige legislatuur zouden inkantelen in het reguliere financieringsmechanisme van het hoger onderwijs.

De stelling "*Bij het overhevelen van de graduaatsopleidingen van de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) naar de hogescholen in 2019, wijzigde de financiering van die opleidingen van een open-endfinanciering naar een groeinorm van 2%.*" Is dus om meerdere redenen foutief. Bij de inkanteling in 2019 is er van een systeem van leraarsuren voor de cvo's dat werd afgetopt op 0,80% net overgestapt naar een open end financiering voor de hogescholen. De open end financiering werd pas tegen 2023 afgetopt op 2%, wat nog steeds opvallend hoger ligt dan 0,8%. Daarbovenop kregen de hogescholen investeringsmiddelen.

Gezien dit een terugkerende vraag aan het worden is, herhaal ik graag nog eens met de concrete cijfers erbij hoe de evolutie precies plaatsvond. De middelen in het volwassenenonderwijs werden voor het laatst in 2018-2019 aan de CVO's betaald, onder de vorm van een omkadering HBO5, uitgedrukt in leraarsuren, punten en werkingsmiddelen en aangevuld met nascholingsmiddelen, ICT-coördinatiemiddelen en woon-werkverkeer voor een totaal van 38.750.169 euro. In het volwassenenonderwijs werd de groei van HBO5 afgetopt tot 0.80%. Bij de inkanteling van het bedrag naar de hogescholen werd echter de niet- afgetopte groei toegevoegd aan het over te hevelen bedrag. Dit bracht het bedrag al op 40.760.681 euro op jaarbasis.

Vanaf de inkanteling in het hoger onderwijs vanaf september 2019 werd een bedrag van 10.000.000 euro investeringsmiddelen volledig en recurrent toegekend (art III.46). De hogescholen ontvangen ook recurrent middelen voor samenwerkingsverbanden voor HBO5-opleidingen (1.673.000 euro in 2022; art III.55).

Na de integratie van deze opleidingen in de hogescholen hebben deze een sterke groei gekend van de studentenaantallen, wat een groot positief effect heeft gehad op de financiering van deze opleidingen.

Bij de inbedding van de opleidingen van het hoger beroepsonderwijs in de hogescholen werd een open-end financiering toegekend tot september 2022. Dit betekent dat voor deze opleidingen de groei van het aantal opgenomen studiepunten in een bepaald academiejaar ten opzichte van het vorige academiejaar volledig meegenomen werd in de financieringsberekeningen. De groei in opgenomen studiepunten was in begrotingsjaren 2021 en 2022 ruim 30% (in 2023 zo'n 9%).

De middelen werden meer dan verdubbeld op zeer korte tijd: van 39 miljoen euro (in 2018-2019 in de CVO) tot zo'n 87 miljoen euro in het begrotingsjaar 2022.

Tevens werd al van in het begin bepaald dat de Vlaamse Regering budgettaire effecten van de open-end financiering van de graduaatsopleidingen tweemaal per jaar monitort, en dit in functie van begrotingsopmaak en begrotingscontrole. Op basis van deze monitoring kon de regering ingrijpen in het groeimechanisme om deze effecten onder controle te houden en eventueel beslissen om over te stappen op een budgetbeheersbaar financieringssysteem. Dit gebeurde dan ook. De beperking van de groei tot 2% werd voorafgegaan door een bijkomende eenmalige investering van 11 miljoen euro in 2021 om de hogescholen te begeleiden bij deze overgang naar het reguliere financieringsmechanisme.

Ik heb nog geen berichten ontvangen dat er hogescholen zouden zijn die graduaatsopleidingen zouden afbouwen. Ik merk in dit kader ook graag op dat er voor de hogescholen vanaf het begrotingsjaar 2024 recurrent 20 miljoen euro bijkomt aan werkingsmiddelen. Het staat de hogescholen vrij om deze integraal aan te wenden voor de graduaatsopleidingen. Deze 20 miljoen euro komt naast de bijkomende middelen voor de studentenvoorzieningen van de hoger onderwijsinstellingen (6 miljoen euro) en naast de 15 miljoen euro ter versterking van de lerarenopleidingen en staan los van de bijkomende middelen voor de universiteiten.

3. Het betreft hier een recurrente verhoging van de werkingsmiddelen. De hogescholen zijn vrij om deze in te zetten, via hun intern allocatiemodel. Als minister heb ik er dan ook geen zicht op welk deel van dit budget zal geïnvesteerd worden in de graduaatsopleidingen.